

Autorské právo

JUDr. PhDr. Oldřich Choděra,
Advokátní kancelář JUDr. PhDr. Oldřich Choděra

Úvod

Autorský zákon č. 121/2000 Sb. ze dne 7. 4. 2000 nahradil dříve platný zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Od doby schválení zákona č. 35/1965 Sb. uplynula dlouhá doba a vznikly i nové druhy a typy autorských děl, jako jsou např. počítačové programy, databáze nebo fotografie a díla vyjádřená postupem podobným fotografii. S jejich vznikem bylo proto třeba se vyrovnat a upravit s ohledem na jejich charakter i jejich autorskou ochranu. Dalším důvodem pro přijetí nového autorského zákona byl i vstup ČR do Evropského společenství a nutnost zapracovat jeho příslušné předpisy do českého zákonodárství.

Autorské dílo

Základním pojmem autorského práva je autorské dílo. *Za autorské dílo se považuje jakékoliv dílo, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.* S ohledem na zaměření časopisu Světlo se budeme zabývat jen autorskými díly, jejichž obsah může zajímat naše čtenáře.

Nejrozšířenějšími autorskými díly jsou díla slovesná vyjádřená řečí nebo písmem. Nejde přitom pouze o díla literární nebo díla vědecká, ale i o jakékoliv ústní nebo písemné projevy, které splňují předpoklad pro to, aby byly uznány jako autorské dílo. Musí se proto jednat vždy o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora. Nezáleží přitom na jeho umělecké nebo odborné hodnotě, rozhodující je, aby se jednalo o tvůrčí zpracování určité myšlenky. Dílem slovesným proto může být např. i pozvánka na nějakou akci nebo zpracování jídelního lístku, zatímco od-

borná přednáška nemusí splňovat podmínky slovesného autorského díla. Přednese-li někdo přednášku na téma současná úprava autorského práva a bude-li pouze předčítat jednotlivá ustanovení zákona, půjde sice o přednášku odbornou, ale v žádném případě nepůjde o autorské dílo, pokud přednáška nebude obohacena nějakými postřehy nebo hodnoceními autora. Vždy totiž bude záležet na obsahu a na tom, zda autor přináší nějakou originální myšlenku nebo nápad.

Obdobná pravidla platí i pro ostatní autorská díla, jako jsou např. díla fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii, díla audiovizuální, výtvarná, architektonická, včetně děl urbanistických, nebo díla užitého umění apod. I zde musí jít o určité tvůrčí zpracování myšlenky autora.

I fotografie z uměleckého hlediska nezajímavého předmětu, jako je např. stroj, hromada odpadků, dům, může být fotografickým dílem, vyjádří-li autor nějaký nápad nebo myšlenku tvůrčím způsobem, např. zpracováním světla, barev, stínů.

Obdobná situace je i u výtvarných nebo architektonických děl. Vždy bude záležet na tom, zda jde o něco nového, tvůrčím způsobem dosud nezpracovaného.

Autorské právo se vztahuje na dílo dokončené, ale i na dílo v jeho jednotlivých vývojových fázích a částech, jestliže již tyto fáze nebo části splňují podmínku, že se jedná o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora a jsou vyjádřeny v objektivně vnímatelné podobě.

Předmětem autorského práva je také dílo, které vznikne tvůrčím zpracováním jiného díla, včetně překladu díla do jiného jazyka. Samozřejmě musí být respektována práva autora zpracovávaného nebo překládaného díla.

Autorským dílem může být i sborník, jako je např. časopis nebo encyklopedie, antologie či pásmo, ale i výstava nebo

jiný soubor nezávislých děl, a to opět za předpokladu, že splňují podmínky pro to, aby mohly být považovány za autorské dílo jako celek.

Za autorské dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním dílem.

Dílem podle tohoto zákona naopak není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

Autor díla, autorská práva k dílu

Autorem díla je fyzická osoba, která dílo vytvořila, autorem díla souborného, kterým je např. již zmiňovaný sborník, encyklopedie či antologie, je fyzická osoba, která díla do sborníku tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala. Tím samozřejmě nejsou dotčena práva autorů děl, která byla zařazena do souboru.

Autorské právo k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů, přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně. *Spoluautorem však není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady nebo poskytnutím dokumentačního nebo tematického materiálu anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.*

Práva autorů lze rozdělit na dvě části. Jednak jsou to výlučná práva osobnostní a jinak výlučná práva majetková. Osobnostní práva náležejí výlučně autorovi a autor se nemůže těchto práv vzdát nebo je převést na někoho jiného. Protože jsou nepřevoditelná, smrtí autora zanikají. Zánik osobnostních práv si ovšem nelze vykládat absolutně. I po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu a dílo smí být užito jen způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu. V případě děl slovesných musí být uveden i autor díla. Ochrany se proto může domáhat kterákoliv z osob autorovi blízkých, a to bez ohledu na to, zda se tyto osoby staly či nestaly dědici. Ochrany se může vždy domáhat i právnická osoba, která sdružuje autory, nebo příslušný kolektivní správce.

Autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména má právo udělit svolení k jakékoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla.

V poslední době se stále častěji setkáváme s dotazy čtenářů (stávajících i potenciálních autorů) na téma autorské právo. Bohužel jsme se stali i svědky velmi nepřijemného konfliktu mezi autory, vycházejícího z nepochopení významu pojmu nejzákladnějšího, kterým je autorské dílo. V rámci prezentace audiovizuálního systému Mediasite pro záznam a publikaci přednášek na webu společnosti Manta s. r. o. jsme měli možnost seznámit se s velmi dobře připravenou přednáškou známého pražského advokáta JUDr. PhDr. Oldřicha Choděry na toto téma, **Práva autorská a práva s autorským zákonem související.** Následně jsme proto pana doktora požádali o napsání článku, který by byl odpovědí na nejčastější dotazy našich čtenářů a zároveň jim stručně a srozumitelně základní pojmy autorského práva přiblížil. (redakce)

Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Toto platí jak pro díla slovesná, tak i pro díla umělecká.

Mezi majetková práva autora patří právo na užití díla v původní nebo jinak změněné podobě. Za právo dílo užít se považuje právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla apod. Majetková práva jsou samozřejmě spojena s právem na odměnu za užití díla.

Neoprávněný zásah do autorského díla

Jestliže někdo neoprávněně do autorského díla zasáhne, má autor možnost se bránit. Může se žalobou domáhat určení svého autorství, aby bylo zakázáno ohrožovat jeho autorská práva, autor má rovněž právo na to, aby byly odstraněny následky zásahu do jeho práva, např. tím, že bude vydavateli uloženo stáhnout neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla apod.

Autor, do jehož autorského práva bylo zasáháno, má právo na omluvu, ale i na zadostiučinění v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím. Výši peněžitého zadostiučinění určí soud. Soud při svém rozhodování o výši zadostiučinění přihlédně zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo.

Neoprávněný zásah do autorského práva může naplnovat skutkovou podstatu správního deliktu.

Fyzická osoba se dopustí přestupku např. tím, že neoprávněně užije autorské dílo, neoprávněně zasahuje do autorského díla způsobem, který není povolen, apod. Za přestupek lze uložit i pokutu, a to až do výše 150 000 Kč.

V případě, že by se jednání dopustila právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, šlo by o správní delikt a sankce by byla vyměřena obdobně.

Porušením autorského práva se může dotýčný dopustit i trestného činu porušování autorského práva podle § 152 tr. zák. Za spáchání tohoto trestného činu hrozí pachateli trest odnětí svobody až na dvě léta, peněžité trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

V případě, že by pachatel uvedeným činem získal značný prospěch nebo dopustil-li se takového činu ve značném rozsahu, hrozí mu trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců až pěti let, peněžité trest, propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty.

Vyskytla se otázka, zda je nutné v případě článku samostatně uvádět použitou literaturu. Ze žádného ustanovení zákona nevyplývá, že by měla být uváděna jako příloha k článku použitá literatura. Stačí proto pouze to, že je uveden autor určitého díla v textu.

Uvádění citací části autorského díla

Mezi důležité osobnostní právo patří právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla. Jestliže autor má právo na ochranu svého autorství, znamená to, že jako autor musí být uveden nejen v případě, že dílo bude zveřejněno jako celek, ale i v případě, že bude část díla citována v jiném autorském díle.

Jestliže někdo cituje cizí autorské dílo, měl by uvést jméno autora a jeho dílo. V odborné práci by měla být citace doslovná, v ostatních autorských dílech stačí, uvede-li se, že dotýčný autor např. zastává takový názor anebo zaujímá nějaké stanovisko. Nezáleží přitom na tom, zda

Autor článku JUDr. PhDr. Oldřich Choděra působí v advokacii od roku 1975, kdy získal doktorát na Právnické fakultě UK (studium 1968 až 1973) a Filozofické fakultě UK (studium 1967 až 1973). Bezprostředně po nabytí účinnosti zákona č. 128/1990 Sb., umožňujícího soukromý výkon advokacie, založil 1. 7. 1990 vlastní *Advokátní kancelář JUDr. PhDr. Oldřich Choděra*, která sídlí v centru Prahy. Je autorem několika odborných knih a řady článků publikovaných v odborné právní literatuře, bohatá je jeho publikační činnost ve veřejných sdělovacích prostředcích. Je rozhodcem Rozhodčího soudu Hospodářské komory a Agrární komory ČR a také členem rozkladové komise Ministerstva financí ČR. V dubnu letošního roku byl jmenován poradcem ministra financí Ing. Miroslava Kalouska pro problematiku legislativní rady vlády a složitých právních případů. Hovoří německy, francouzsky, anglicky a rusky.

autor ještě žije či nikoliv nebo před kolika lety bylo dílo vydáno.

Naproti tomu citovaný autor nemůže požadovat, aby byl uveden jako spoluautor.

Trvání majetkových práv autora

Majetková práva smrti autora nezanikají, stávají se předmětem dědictví.

Majetková práva autora trvají ve většině případů po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. V případě spoluautorů se doba trvání počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil. ☒

SEZNAM INZERCE

ABB s. r. o., Elektro-Praga	11, 43
ABF, a. s.	38, 66
AC EXPO spol. s r. o.	35
ATEH, spol. s r. o.	33
Czech Architecture Week	37
Diskont světla a moderní osvětlení.....	62
DNA Central Europe s. r. o.	1 OČ
ENIKA CZ, s. r. o.	21
ETNA spol. s r. o.	1 OČ, 10

EXPO Center, a. s.	25
Fagerhults Belysning Aktiebolag.....	4 OČ, 29
Halla, a. s.	34
Kanlux s. r. o.	59
Legrand s.r.o.	50
Lightway s. r. o.	27
Luminex s. r. o.	7
OBZOR, výrobní družstvo Zlín.....	39
OSRAM spol. s r. o.	3 OČ

Osvětlovací technika Vít Pavlů, s. r. o.	31
Philips Lighting ČR s. r. o.	17
SEC s. r. o.	41
Schmachtl CZ, spol. s r. o.	45
Thorn Lighting CS, spol. s r. o.	15
Veletrhy Brno, a. s.	68
WAGO Elektro spol. s r. o.	2 OČ, 47